

'n Kritiese ondersoek na die taalverskuiwing weg van Afrikaans in stedelike bruin middelklasgemeenskappe¹

Merlyn van der Rheede

A critical investigation into the language shift away from Afrikaans in urban Coloured middle-class communities

This article reports on research conducted on how the urban Coloured middle-class community perceives Afrikaans as a language and marker of identity. It empirically examines the nature and impact of language shift, focusing on Afrikaans as an identity marker and heritage language of the Coloured Afrikaans-speaking middle class. The study draws on the theory of sociolinguistics, particularly about language maintenance and shift, in the works of David et al. (2020), Kandler and Steele (2017, and Ostler (2011). The ethnographic and qualitative research technique of "thick description" is employed, working in depth with the community and aligning with the inseparable connection between language and identity because the researcher is part of this community. Previous research, conducted mainly with the Coloured working class and not necessarily with the middle class, indicates that a definitive language shift is evident and that a shift from Afrikaans to English has occurred. Findings are made regarding, among other things, respondents' language priorities, language attitudes, and preferences.

1. Inleiding

Hierdie artikel fokus op navorsing aangaande die taalhoudings en taalidentiteit van die bruin¹ Afrikaanssprekende middelklasgemeenskappe in twee provinsies, naamlik die Wes-Kaap en Gauteng. Ek ondersoek spesifiek die antwoorde van die Afrikaanssprekende middelklas² op vrae oor hul houding teenoor die Afrikaanse taal, en poog om hierdie resultate te ontleed. 'n Kwalitatiewe ondersoek word gedoen na die taalhoudings en -voorkeure van die teikengroep sowel as 'n analise van die nie-numeriese data (teks) om die menings en ervarings van die groep te verstaan. Dit kan gebruik word om diepgaande insigte te verkry of om nuwe idees vir navorsing te genereer. Dit is 'n poging om nie net uit te vind hoe die respondente oor die Afrikaanse taal voel nie, maar ook om te sien of taalhoudings en -voorkeure oor 'n tydperk relatief dieselfde gebly het of verander as gevolg van die invloed van verskeie faktore, soos identifikasie met 'n mens se eie groep of blootstelling aan 'n wyer reeks menings oor taal.

Wat taal betref en hoe dit met identiteit verband hou, skryf Le Page en Tabouret-Keller (1985): “The language spoken by somebody and his or her identity as a speaker of this language are inseparable: This is surely a piece of knowledge as old as human speech itself. Language acts are acts of identity.” Hierdie stelling dien as hipotese 1 in die artikel. Volgens die stelling speel taal duidelik ’n belangrike rol in mense se lewens, nie net as kommunikasie-middel nie, maar ook as merker van identiteit, kultuur en tradisie. Taal is onlosmaaklik deel van wie iemand is (Le Page en Tabouret-Keller, 1985).

Hong et al. (2001) beweer dat taalvoorkeure ’n manier is waarop sprekers van ’n taal wys dat hulle lidmaatskap of identifikasie met ’n groep toeken, aanvaar of afwys. Vir die doeleindes van hierdie artikel dien dié stelling as hipotese 2.

Beide Hong et al. (2001) en Le Page en Tabouret-Keller (1985) se siening rakende taal se verband met identiteit is belangrik in die artikel. Beide stellings is tekenend van die kompleksiteit rondom taal en identiteit, veral in die bruin gemeenskap.

2. Agtergrond

Navorsing deur Schlemmer (in Steyn en Duvenhage, 2011:195) toon aan dat taalverskuiwing vanaf Afrikaansmoedertaalsprekers na Engelsmoedertaalsprekers in ’n redelike groot mate onder die bruin mense voorkom. Dyers (2008: 49) voer aan dat dié verskynsel meer opmerklik is onder die bruin middelklas- en swart mense, asook in gemengde gesinne in Suid-Afrika. Sy noem verder dat verskeie faktore hierdie tendens teenstaan in die werkersklas en landelike gebiede. Volgens Anthonissen (2009: 11) was van haar respondente eerlik oor die feit dat van hulle verkies het om oor te gaan na die gebruik van Engels in ruimtes waar hulle voorheen Afrikaans gebruik het. Hulle het veral hul keuses geregtig om hul kinders na Engelse skole te stuur.

Dit is waarskynlik dat die navorsing wat in dié artikel beskryf word, verdere bewyse sal oplewer van taalverskuiwing, houdings, voorkeure en die gebruik van ’n spesifieke taal onder die fokusgroep, wat die Afrikaanssprekende bruin middelklasgemeenskap is. Milenkova en St. Peicheva (2017: 58) beweer dat onderwys ’n belangrike faktor in die identifisering van die middelklas is. Hulle noem dit beteken dat mense met middelklasstatus by verskeie strukture van die samelewing betrokke is en dat hulle gesogte posisies bereik het, wat weer die omvang van hul insluiting in die samelewing beïnvloed. Milenkova en St. Peicheva is ook van mening dat die middelklas meestal suksesvolle loopbane het en hulle aansienlik invloedryker is vanuit ’n sosiale oogpunt en suksesvoller

na aanleiding van die openbare aanwysers van persoonlike sukses: onderwys, inkomste, aansien en politieke mag (Milenkova en St. Peicheva, 2017: 58).

Statistiek SA se Algemene Huishoudelike Opname (GHS)-verslag (Maluleke, 2022) dui aan dat isiZulu die mees gesproke taal in die land gebly het, wat bykans 'n kwart (24,4%) van die bevolking uitmaak, gevolg deur isiXhosa (16,3%) en Afrikaans (10,6%). Engels word deur slegs 8,7% van mense by die huis gepraat, wat dit die vyfde grootste huistaal in Suid-Afrika maak. Afrikaans is steeds die derde grootste taal in die land met 10,06% (6,57 miljoen) sprekers en word hoofsaaklik in die Wes-Kaap en Noord-Kaap gepraat. Die bevindinge toon 'n afwaartse tendens in persone wat Afrikaans praat (vanaf 14,5% in 1996 tot 10,6% in 2022). Die verslag dui verder aan dat die tale wat meestal in die huishouding en provinsies gepraat word, is Afrikaans (41,2% in die Wes-Kaap en 7,7% in Gauteng) en Engels (22,0% in die Wes-Kaap en 9,2% in Gauteng). Elke provinsie het 'n dominante taal, en in die Wes-Kaap praat twee uit elke vyf mense Afrikaans, volgens die GHS-verslag.

Alhoewel die statistiek toon dat 77,4% van bruin mense se huistaal Afrikaans is, blyk dit uit Anthonissen (2009) en Fortuin (2009) dat meer en meer bruin mense na Engelse eentaligheid neig. In baie gevalle word Afrikaans deur die grootouers en ouer generasies as moedertaal⁹ gepraat, maar dit word nie meer deur hulle kinders gepraat nie, aldus Steyn en Duvenhage (2011:196).

Volgens Steyn en Duvenhage (2011: 196) het bruin Afrikaanssprekendes van 83,4% in 1993 tot 77,3% in 2008 afgeneem. Hierdie bron het ook bevind dat slegs 30,1% van die wit Afrikaanse huishoudings Engels in 2003 gebruik het, maar die gebruik van Engels het toegeneem tot 50,4% in 2008. Engels het ook gegroei onder die bruin Afrikaanse huishoudings vanaf 36,9% in 2003 tot 45,4% in 2008 (Steyn en Duvenhage, 2011:196).

Nog 'n faktor wat negatief op die Afrikaanse taal mag inwerk, soos deur Blignaut (2014) en Jordaan (2004) bekendgemaak het, is dat die gebruik van Afrikaans vir baie bruin sprekers gepaard gaan met 'n gevoel van minderwaardigheid. Blignaut (2014: 19) postuleer: "Soos binne die konteks van die apartheidsregering van die jare 1948 tot en met 1994, is daar neergesien op enige vorm van Afrikaans wat verband hou met bruin of swart mense." Die manier waarop bruin mense praat en klink is dikwels problematies vir ander, volgens Jordaan (2004:191-193, 197-200, 270-271). Anthonissen se navorsing het ook bogenoemde kwessie aangeraak en noem dat respondente se verweer is dat die verskuiwing van Afrikaans na Engels te doen het met die feit dat die manier waarop hulle oorkom nie goed genoeg is nie. "They believed that the Afrikaans of their home community was not of an acceptable

standard and, for this reason, they did not want their children to pick it up” Anthonissen (2009: 72).

Die “ander” soort Afrikaans wat deur groot dele van die bruin gemeenskap gepraat word, wyk af van die sogenaamde “Standaardafrikaans” en is in die verlede in sommige kringe as ’n minderwaardige of selfs as ’n komiese dialek beskou. Die konflik oor die soort Afrikaans wat gebruik word, vind dikwels neerslag in vrae oor wie die standaard daargestel het. Die digter en sanger Janine Van Rooy-Overmeyer merk in Brown (2018) op: “Wanneer jy buite jou gemeenskap gaan en sien hoe ander mense reageer op die manier waarop jy praat, begin jy voel daar is iets fout met jou.” [my vertaling]. Van Rooy-Overmeyer is verder van mening dat die impak daarvan diepliggend is en ’n negatiewe uitwerking op ’n hele groep mense het. Toe Van Rooy-Overmeyer volgens Brown (2018) haar loopbaan as Blaq Pearl begin het, het sy dikwels in Engels gesing en opgetree. Die rede wat sy aanvoer is [my vertaling] “omdat ons geleer is om ons eie taal as minderwaardig te sien” (Brown, 2018). Anzil Kulsen, skrywer en boorling van die Noord-Kaap, noem eweneens tydens 2022 se Suidoosterfees-gesprekreeks dat wanneer sy te doen het met mense wat Standaardafrikaans gebruik, sy mooi moet dink voordat sy praat omdat sy nie verkeerd wil praat nie (Vearey et al., 2022).

Soos uit bogenoemde stellings afgelei kan word, blyk dit dat sommige bruin sprekers bewus is van die soort Afrikaans wat hulle praat en hulle voel dat hul Afrikaans as minderwaardig gesien word. Dit blyk ook dat hulle voel dat hul Afrikaans nie op standaard is nie en dat hulle as mens daarvolgens beoordeel en selfs veroordeel word – daarom die oorskakeling na Engels.

3. Doelwit

Die doel van die artikel is om kwessies van taal en identiteit onder die bruin middelklasgemeenskap te ondersoek. Vorige navorsing, waarvan Dyers (2008) ’n voorbeeld is, het veral gefokus op die wegbeweeg of verskuiwing vanaf Afrikaans as huistaal na Engels as huistaal onder die werkersklas en nie sodanig onder die middelklas nie.

’n Ondersoek is daarom geloods na die taalhoudings en taalverskuiwing onder bruin Afrikaanssprekendes, veral in die middelklas. Hierdie artikel fokus spesifiek op die redes vir die voorkeur vir Engels bo Afrikaans, die impak wat hierdie Engelse voorkeur op kulturele identiteit het, en die implikasies daarvan vir die toekoms van Afrikaans. In die artikel word deur middel van empiriese navorsing na die aard en impak van genoemde faktore van taalverskuiwing gekyk. In die artikel stel ek ondersoek in na Afrikaans as ’n identiteitsmerker en

erfenistaal van die bruin Afrikaanse middelklas en ek poog om 'n omvattende begrip te verkry van die komplekse verhouding tussen taalhoudings en praktyke onder die bruin Afrikaanssprekende middelklas. Die redes na die voorkeur vir Engels, die kulturele en emosionele waarde van Afrikaans, en die implikasies van hierdie taalverskuiwing vir die gemeenskap en die taal se toekoms word ondersoek.

Die primêre doel van die artikel is om spesifiek te kyk na watter faktore daartoe aanleiding gegee het dat bruin middelklas Afrikaanssprekendes hulle kinders in Engels grootmaak en na Engelse skole stuur, asook om die onderliggende faktore en gevolge van hierdie verskuiwing te verstaan en te analiseer. Verder word gepoog om die sosiale en kulturele faktore te identifiseer wat tot die verskuiwing van Afrikaans na Engels bydra sowel as die houdings en persepsies van bruin middelklasgemeenskappe teenoor Afrikaans en Engels te ondersoek.

4. Literatuurstudie

Hierdie afdeling verskaf die konseptuele raamwerk waarbinne die bevindings van die navorsing uiteengesit en bespreek word. Die literatuur wat in die artikel bespreek word, bied 'n begrip van die teoretiese en historiese oorsig van taalverskuiwing en -handhawing binne die gesin. My ondersoek is gebaseer op sosiolinguistiese navorsing. Die teorie van die sosiolinguistiek, en veral taalverskuiwing, word gevind in die werke van David et al. (2020: 1), Kandler en Steele (2017) en Ostler (2011). Die artikel van Anthonissen (2009) is verken ten einde die agtergrond van taalverskuiwing in die bruin Afrikaanse middelklasgemeenskap beter te verstaan.

Die navorsing plaas die fokus op die konsep van identiteit, asook die verband tussen identiteit en taalhoudings. Dit ondersoek ook die rol van taal in die vorming van etniese en kulturele identiteite. Die unieke uitdagings en kompleksiteite van bruin identiteit in Suid-Afrika, insluitend die impak van apartheid, diskriminasie en die nasionale identiteitsdebat, kom ook aan bod. Die rol van Afrikaans as 'n gelade taal binne hierdie konteks word ondersoek, met erkenning van die historiese verband met die apartheidsregime. Verder word die oorsig aangevul deur die bespreking van persoonlike getuienisse en ervarings binne die bruin gemeenskap, wat 'n intieme blik bied op die gevoelens en persepsies rondom taal en identiteit. Dit dra by tot 'n meer holistiese begrip van die komplekse dinamika binne hierdie gemeenskap in my verkenning van identiteit en taalhoudings, taalhandhawing en taalverskuiwing in die genoemde gemeenskap.

Pfaff-Czarnecka (2011:2) voer aan dat in postmoderne terminologie, die term 'behoort' in plaas van 'identiteit' gebruik moet word, aangesien die term 'identiteit' so kompleks is. Sy noem voorts dat die sin van behoort afhang van die gemeenskaplike eienskappe van die groeplede, die wedersydse en erkenning, en die verknogtheid aan gemeenskaplike kwessies (Pfaff-Czarnecka, 2011: 2). Ek verkies die term 'behoort' in plaas van identiteit en daarom gebruik ek dié term in hierdie artikel, omdat identiteit 'n gelade konsep, gevul met soveel konnotasies vir hierdie genoemde gemeenskap, is.

Grin (2003:3) neem die standpunt in dat etnisiteit tweeledig is. Etnisiteit kan enersyds subjektiewelik gebaseer word op gemeenskaplike afkoms en moedertaal, en dit kan andersyds as selftoegewys beskou word (deur individue of ander). Castles en Miller (1998) argumenteer dat minderheidsgroepe hulself kan definieer. Aan die een kant kan taal as 'n merker van kulturele identiteit en etnisiteit dien. Mense wat 'n gemeenskaplike taal deel, deel dikwels soortgelyke kulturele praktyke, oortuigings en waardes, wat tot 'n gevoel van etniese identiteit kan bydra. Aan die ander kant word taalgebruik beïnvloed deur 'n reeks ander faktore, insluitend geografie, geskiedenis, politiek en sosiale klas. Mense kan verskillende tale of dialekte binne dieselfde etniese groep praat, of hulle kan 'n taal met mense van verskillende etniese agtergronde deel. Boonop kan individue met verskeie etniese of kulturele groepe identifiseer, elk met hul eie tale en linguistiese praktyke.

Die terme 'wit', 'bruin' of 'kleurling', en 'swart' wat algemeen in Suid-Afrika gebruik word om die verskillende rasse-groepe in die land te beskryf, is aanvanklik tydens die koloniale en apartheidsera ingestel en is sedertdien gebruik om mense op grond van hul velkleur en afkoms te klassifiseer. Die term 'bruin' of 'kleurling' verwys na mense van gemengde rasse-afkoms, insluitend individue van Europese, Afrika- en Asiatiese afkoms. Die term is tydens apartheid gebruik om mense te klassifiseer wat nie streng as óf 'wit' óf 'swart' gekategoriseer is nie en gaan gepaard met diskriminasie en segregasie. Hierdie terme is problematies en diskriminerend en speel 'n kritiese rol in Suid-Afrika se geskiedenis. Alhoewel sommige mense steeds hierdie terme gebruik, is dit al hoe meer algemeen dat individue hulself identifiseer op grond van hul kulturele of etniese identiteit eerder as hul velkleur.

Volgens Adhikari (2013: viii) het die term 'kleurling' in suidelike Afrika 'n komplekse betekenis, aangesien dit 'n persoon van gemengde afkoms aandui eerder as een wat swart is, soos in die meeste ander dele van die wêreld. Behalwe hierdie rasgebondenheid wat 'kleurlingskap' of bruinheid definieer, was die marginaliteit van bruin gemeenskappe sentraal tot die wyse waarop die identiteit sosiaal en polities oor die subkontinent gemanifesteer

het. Adhikari (2006: 467) noem dat bestaande literatuur oor bruin identiteit belangrike aspekte daarvan glad nie aanraak nie. Van die leemtes in literatuur aangaande bruin identiteit sluit in die aard sowel as die sosiale en politieke dinamika wat dit beïnvloed het.

Dit is belangrik om te besef dat die bruin gemeenskap nie monolities is nie. Daar is 'n wye verskeidenheid van kulture, gelowe en tradisies binne die groep (Petrus en Isaacs-Martin, 2012: 95). Die oortuigings en houdings wat in dié ondersoek aangaande die taalhoudings geopper word, moet binne hierdie konteks verstaan word. Dit wil sê, daar kan nie veralgemenings gemaak word omtrent taalhoudings jeens Afrikaans in die algemeen, óf om die resultate op die ander Afrikaanse bruin gemeenskappe toe te pas nie.

Taalhandhawing ondersoek die verband tussen taal, identiteit en taalverskuiwing, soos gesien in Steyn en Duvenhage (2011: 201-203). Verskeie artikels (Schmidt, 2008; Hino et al., 2018), illustreer die kompleksiteit van identiteitsvorming, veral in kontekste waar etniese en kulturele identiteite gekompliseer is deur historiese gebeure soos kolonialisme, apartheid en immigrasie. In Suid-Afrika het die bruin gemeenskap 'n uiters ingewikkelde geskiedenis wat aan die gevolge van rasseseiding en diskriminasie tydens die apartheidsera verbonde is. Navorsing in hierdie artikel dui daarop dat identiteit nie staties is nie, maar eerder 'n proses van konstruksie en navigasie, wat voortdurend aan verandering onderhewig is. Trotter (2020) beskryf bruin mense as 'n gemeenskap wat tussen swart en wit is. Hy noem verder dat dit geen eenvoudige taak is om hierdie gemeenskap aan 'n bepaalde sosio-kulturele identiteit te koppel nie (Trotter, 2020).

Die term 'taalhandhawing' verwys na die voortgesette gebruik van 'n taal te midde van mededinging met 'n meer kragtige taal (Steyn en Duvenhage, 2011: 200). 'Taalverskuiwing' is die teenoorgestelde van taalhandhawing. Dit dui op die vervanging van een taal deur 'n ander as die primêre manier van kommunikasie binne 'n gemeenskap (Steyn en Duvenhage, 2011:200). Die term 'taaluitsterwing' word gebruik wanneer daar in 'n bepaalde gemeenskap slegs een of twee sprekers in die wêreld oor is wat daardie taal gebruik ((Steyn en Duvenhage, 2011:201). Die uitwissing van Kornies in Engeland is 'n voorbeeld van taaluitsterwing sowel as taalverskuiwing (na Engels).

Hierdie konsepte is konteks-sensitief en hou dikwels verband met sosiale en politieke dinamika binne 'n gemeenskap. Taalverskuiwing en -uitsterwing hou verband met magstrukture en sosiale veranderinge binne 'n gemeenskap (University of Groningen, 2023).

Volgens MacNeil (2012) is taalhoudings, insluitend mense se persepsie oor die taalverskeidenheid in hul eie gemeenskap en taalvariëteite in ander

gemeenskappe, sedert die 1960's een van die deurslaggewende onderwerpe in sosiolinguistiek. Garvin en Mathiot (1968) het reeds in 1968 drie kenmerke van 'n positiewe taalhouding (taalhandhawing) geformuleer, naamlik taalloyaliteit, taaltrots en die bewustheid van die norm. Daar word geargumenteer dat die bruin Afrikaanse gemeenskap 'n gebrek aan taalloyaliteit en taaltrots het, aan die hand van die verskuiwing weg van Afrikaans wat in hierdie gemeenskap plaasvind. Steyn en Duvenhage (2011) lig in hul artikel uit dat die taalverskuiwing weg van Afrikaans groter afmetings in die bruin gemeenskap aanneem as gevolg van 'n onverwerkte Suid-Afrikaanse verlede en demografiese marginalisering. Savedra, Rosenberg en Macedo (2021: 399) argumenteer dat die tradisionele rasseveroordeling in 'n mate die bruin bevolking onsigbaar maak, daarom die nonchalante houding teenoor Afrikaans.

Anthonissen (2009: 61) noem in haar bevinding dat taal in die Suid-Afrikaanse konteks ook 'n teken van sosiale en politieke identiteit is. Volgens haar kan dit verband hou met die feit dat Afrikaans deel was van die voormalige koloniale tale – daarom die negatiewe daaromtrent en dat die ander nege (9) inheemse Afrikatale eers in 1994 amptelik erken is.

Tog is daar areas in die bruin gemeenskap, veral onder die werkersklas, waar Afrikaans gedy. Dyers (2008) ondersoek hierdie verskynsel om te bepaal hoe hoërskoolleerders van verskillende agtergronde, en gemarginaliseer deur armoede, ligging en ras, taal as identiteitsmerker kan gebruik. Die navorsing is in Wesbank, 'n informele nedersetting in Kaapstad, gedoen. Soos Dyers (2008: 53) in haar navorsing vermeld, is die mense wat in Wesbank woonagtig is vanuit verskillende gebiede daar saamgevoeg. Dit blyk dat Wesbank 'n bemagtigende rol gespeel het in die handhawing van Afrikaans (Dyers, 2008: 55). Ten tyde van haar navorsing was Afrikaans in 'n gunstige posisie in Wesbank, en die moeder- of huistaal van die meeste mense.

Ten spyte van Engels wat al hoe meer 'n dominante rol in baie van die Afrikaanse bruin gemeenskappe begin speel, word Afrikaans steeds in baie ander gemeenskappe gehandhaaf (Dyers, 2008: 49). Diegene wat wel na Engels geskuif het, hou die argument voor dat Engels meer voordelig is aangesien dit deure in die ekonomiese sfeer oopmaak.

Taalhoudings en taalvoorkeure is twee konsepte wat verband hou met hoe mense dink en voel oor tale, maar hulle het verskillende betekenis. Volgens Dyers (1997: 29) is taalhoudings gewoonlik diep gesetel en privaat, maar taalvoorkeure, daarenteen, word openlik uitgedruk en mense is glad nie huiwerig om hul taalvoorkeure bekend te maak nie. Taalhoudings word soos volg deur Dyers (1997: 29) beskryf: “Language attitudes can be defined as the strong positive or negative emotions experienced by people when they

are faced with a choice between languages in a variety of situations or are learning a language.” Dit verwys dus na die emosionele en sosiale evaluasies wat mense aan verskeie tale heg. Dit beskryf hoe mense voel oor ’n spesifieke taal, gemeenskap, of die sprekers van daardie taal (Dyers, 1997).

Daar is egter ’n duidelike taalverskuiwing vanaf Afrikaans na Engels te bespeur in die navorsing wat in die Afrikaanssprekende bruin gemeenskap gedoen is (Anthonissen, 2009; Neethling, 1998). Wat uit Dyers (1997) se navorsing voortspruit, is dat Afrikaans, veral in die werkersklas,⁴ as ’n identiteitsmerker gebruik word. Afrikaans bind die groep dus saam. Engels, hierteenoor, word deurslaggewend as ’n magsposisie gebruik en respondente sien Engels as die taal wat deure na ’n beter lewe oopmaak. Die twee tale, soos die bestaande navorsing bewys, speel ’n rol in status⁵ binne gemeenskappe.

5. Navorsingsprobleem en -vrae

Vorige navorsers, wat taalverskuiwing in Afrikaanssprekende gemeenskappe ondersoek het, het nie noodwendig met die middelklas gewerk nie en dit laat ruimte vir verdere ondersoek. Vervolgens word die volgende twee navorsingsvrae gebruik om hierdie artikel te rig:

1. Is daar definitiewe faktore wat ’n rol speel in die taalverskuiwing weg van Afrikaans in die bruin middelklasgemeenskap?
2. Watter implikasies hou taalverskuiwing in vir Afrikaans as ’n identiteitsmerker vir die bruin middelklasgemeenskap?

6. Metodologie⁶

In hierdie artikel word etnografie as navorsingsmetodologie benut, en word daar gestreef om ’n diepe begrip van die ingesamelde inligting te kry. Etnografie is ’n kwalitatiewe navorsingsmetodologie wat gebruik word om mense se kulture, gewoontes, gedrag en lewenswyse in hul natuurlike omgewing te bestudeer. ’n Etnografiese benadering is ’n diepgaande waarneming wat die sosiale en kulturele kontekste ondersoek en is dus gepas om hierdie verskuiwing van Afrikaans na Engels te verstaan. Ek, as die navorser, is deel van die Afrikaanssprekende middelklasgemeenskap en neem deel aan die alledaagse aktiwiteite van die genoemde gemeenskap.

Verder is sosiolinguistiese navorsing fundamenteel tot die bestudering van taalhoudings, omdat dit die metodologieë en teoretiese raamwerke bied om die komplekse verhoudings tussen taal, samelewing en individuele houdings

te verstaan. Die teorie van die sosiolinguistiek, en veral taalverskuiwing, word gevind in die werke van David et al. (2020: 1), Kandler en Steele (2017) en Ostler (2011). 'n Sosiolinguistiese benadering, in die vorm van 'n vraelys en onderhoude, is gebruik om die taalverskuiwing van Afrikaans na Engels onder die bruin middelklasgemeenskap te ondersoek en sodoende taalvoorkeure en houdings te meet. Kwalitatiewe data is deur vraelyste ingesamel om insig te verkry in die deelnemers se persepsies, voorkeure en gedrag wat met Afrikaans as taal in hul daaglikse lewens verband hou.

Sosiolinguistiese navorsing en etnografiese studie is komplementêre benaderings wat saam 'n ryker en meer genuanseerde begrip van taalgebruik en taalgedrag bied. Etnografie verskaf die diepgaande kulturele en sosiale konteks wat nodig is om sosiolinguistiese data volledig te interpreteer, terwyl sosiolinguistiese navorsing die spesifieke taalverskynsels en -houdings belig wat binne hierdie kontekste voorkom.

In die artikel is van die doelgerigte steekproef gebruik gemaak wat die seleksie van deelnemers behels, gebaseer op spesifieke kenmerke of eienskappe wat relevant is vir die artikel. Die opnamevraelys bestaan uit vier afdelings:

1. Persoonlike inligting van die respondent, soos geslag, ouderdom, woongebied, beroep en hoogste vlak van onderrig en/of opleiding;
2. In die tweede afdeling moes respondente slegs “Ja” of “Nee” antwoord op vrae wat met die gebruik van die Afrikaanse taal verband hou;
3. In hierdie afdeling moes die respondente vrae so eerlik as moontlik beantwoord en redes verskaf vir die antwoorde;
4. In die laaste afdeling moes respondente op 'n skaal van een tot vyf die mate aandui waarin hulle met elke stelling saamstem.

Daar is op die middelklas besluit, omdat daar betreklik min navorsing oor taalverskuiwing in hierdie groep gedoen is, asook omdat hulle 'n sekere vlak van sosio-ekonomiese status, opvoeding en ekonomiese stabiliteit bereik het. Hulle het toegang tot beter onderwys- en werksgeleenthede, het 'n relatief hoër lewenstandaard in vergelyking met die breër bevolking, en woon dikwels in stedelike of voorstedelike gebiede. Dit is belangrik om sensitiwiteit aan die dag te lê wanneer daar na klasse verwys word, om die nodige respek te toon en bewus te wees van die verskillende sosiale, ekonomiese en kulturele agtergronde van mense. Ek het gekies om die sosiale status van die respondente op hul akademiese kwalifikasies en sosiale klas te baseer.

7. Data-insameling

Die Afrikaanssprekende middelklasgemeenskap bestaan uit mense met verskillende soorte beroepe, soos onderwysers, verpleegsters, tegnici, ingenieurs en bestuurders. Lede van die middelklas is dikwels aktief deel van die samelewing, byvoorbeeld deur aan politieke aktiwiteite deel te neem, vrywilligerswerk te doen of lid te wees van sosiale organisasies.

Die eerste kommunikasiemedium tussen die navorser en die voorgestelde deelnemers was per e-pos, waarin die navorsing verduidelik is en die deelnemers vrywilliglik moes instem om aan die navorsing deel te neem. Die e-pos is na sowat 100 respondente gestuur wat in die Wes-Kaap en in die Pretoria- en Johannesburg-omgewing woonagtig is. In die e-pos is alle potensiële respondente verseker dat hulle deelname heeltemal vrywillig sal wees en dat hul antwoorde op die vrae beide anoniem en vertroulik sal wees. Geen persoonlik identifiseerbare inligting is aangevra nie.

Nadat die respondente vrywillig ingestem het om deel te neem, is die vraelys per e-pos aan hulle gestuur. Die finale groep van 67 Afrikaanssprekende volwassenes uit die bruin middelklasgemeenskap, woonagtig in Pretoria, Johannesburg en die Wes-Kaap, het uit sowel manlike as vroulike persone bestaan.

Die teikengroep het uit 28 manlike en 39 vroulike respondente bestaan. Hulle is gekies op grond van hul huistaal en sosiale klas.⁷ Die aantal respondente uit die Wes-Kaap is 37, met 29 uit Gauteng, en 1 respondent uit die Oos-Kaap. Die ouderdomme van die respondente wissel van 38 tot 76 jaar. Die meeste respondente val in die ouderdomsgroep van laat vyftigs tot vroeë sestigs.

Die respondente het 'n wye verskeidenheid vlakke van onderrig en/of opleiding, van matriek tot PhD-vlak. Die meeste respondente het 'n universiteitsgraad, terwyl ander 'n hoër diploma, meestersgraad of PhD het. Die beroepe van die respondente is baie uiteenlopend, insluitende projekbestuurders, onderwysers, joernaliste, akademici, pastore en entrepreneurs.

8. Bespreking van die resultate

Daar is 'n verskeidenheid redes waarom sommige mense wat as bruin geklassifiseer is, nie met die bruin Afrikaanssprekende middelklasgemeenskap wil identifiseer nie. Dit mag vanuit 'n historiese en politieke oorsprong wees, of omdat hulle nie as middelklas wil identifiseer nie – waar “middelklas” as deel van hierdie navorsing op die akademiese kwalifikasies en prestasies

van die respondente geskoei is. Terwyl die Afrikaanssprekende bruin gemeenskap 'n subgemeenskap binne die groter bruin gemeenskap is, is dit nie verteenwoordigend van alle bruin mense nie.

Die apartheidsregime het 'n diskriminerende beleid afgedwing en het Afrikaans as 'n instrument van onderdrukking gebruik. Die assosiasie van Afrikaans met die sistemiese ongeregtigheid van apartheid, het veroorsaak dat baie bruin mense komplekse gevoelens oor Afrikaans ontwikkel het. Die bruin gemeenskap in Suid-Afrika het 'n komplekse en pynlike geskiedenis, wat gedwonge verskuiwings, diskriminasie en marginalisering onder die apartheidsregime insluit.

Die nagevolge van bruin mense se marginalisering gedurende apartheid kan afgelei word uit die volgende response [verbatim] op die onderhoudsvrae wat met die respondente gedeel is:

- *Ons was vir lank identiteitsloos want vir lank het ons nie geweet hoe ons voorgeslagte bymekaar inpas en waar ons vandaan kom nie, herkoms is so belangrik want dit gee jou identiteit.*
- *Ek voel ongemaklik oor navorsing op hierdie spesifieke groep, ook omdat ek nie so identifiseer nie en hard daaraan werk om nie as sulks geïdentifiseer te word nie.*
- *My Engelssprekende kinders kan nie met 'n bruin identiteit klassifiseer nie omdat hulle hulself in 'n veelrassige omgewing bevind.*
- *Ek wil nie as sulks (bruin Afrikaanssprekende middelklas) geïdentifiseer word nie.*
- *Wat identiteit betref: wat adviseer ek my kind? Eis hy sy "bruinheid" op? Of sy gemengde Eerste Nasie/Slawerny-erfenis/Europeesheid?*

Sommige bruin individue identifiseer nie met die res van die Afrikaanse gemeenskap nie, omdat hulle nie met die Afrikaanse kulturele of taalagtergrond kan of wil identifiseer nie. Sommige bruin individue het moontlik negatiewe ervarings met die Afrikaanse gemeenskap gehad of ervaar eenvoudig nie 'n gevoel van behoort aan daardie groep nie. Ander het dalk weer positiewe ervarings met ander bruin gemeenskappe of voel 'n sterker verbintenis met ander aspekte van hul identiteit, soos hul etniese of rasse-agtergrond.

Die resultate (data) van die respondente wat deur middel van die vraelys verkry is, is as die primêre dokument gebruik.⁸ Die meeste van die respondente was vanuit die Wes-Kaap en dit strook met die feit dat die meeste Afrikaanssprekende bruin mense in die Wes-Kaap gesentreer is, aldus

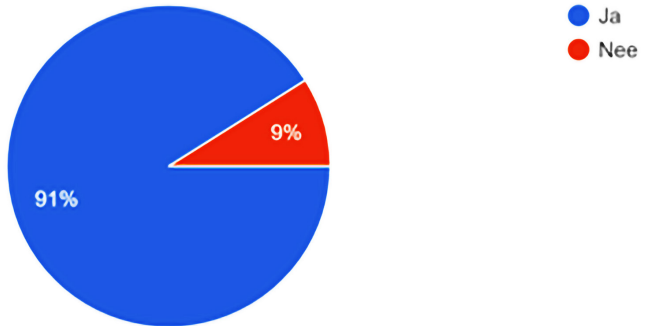
die nuutste sensusopname. Daarbenewens is daar 'n verskeidenheid dorpe en stede waar die respondente woon, wat op 'n diversiteit in die demografie van die steekproef dui.

8.1. Reaksie van respondente op die vier stellings wat direk met die Afrikaanse taal verband hou.

1. 'n Opsomming van die resultate op die eerste vraag, of *Afrikaans die moeder- of huistaal van die respondente is*, word in die onderstaande grafiek aangedui. Van die 67 respondente het 61 respondente bevestig dat Afrikaans hul moeder- of huistaal is. Slegs 6 respondente het aangedui dat Afrikaans nie hul moeder- of huistaal is nie. Dit wil sê dat 91% van die respondente het “Ja” geantwoord en 9% “Nee”.

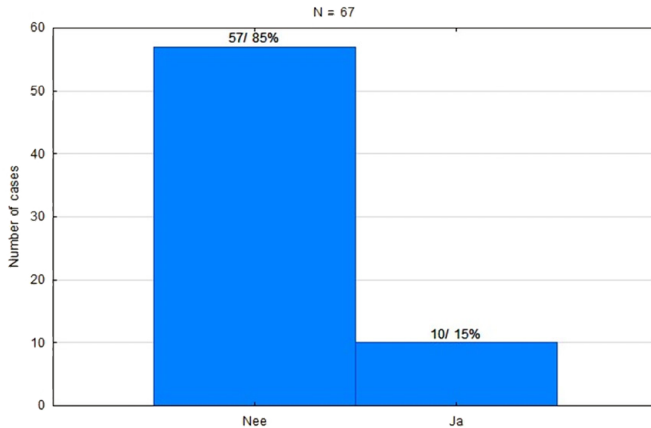
Is Afrikaans jou moedertaal/huistaal?

67 responses

Grafiek 1: Resultaat: Is Afrikaans jou moeder- of huistaal?

2. Die respondente het soos volg gereageer op die vraag of hulle al ooit minderwaardig gevoel het oor hul Afrikaans: 57 respondente het “Nee” geantwoord terwyl 10 aangedui dat hulle wel minderwaardig voel oor hul Afrikaans.

Grafiek 2: Minderwaardigheidsgevoel oor Afrikaans

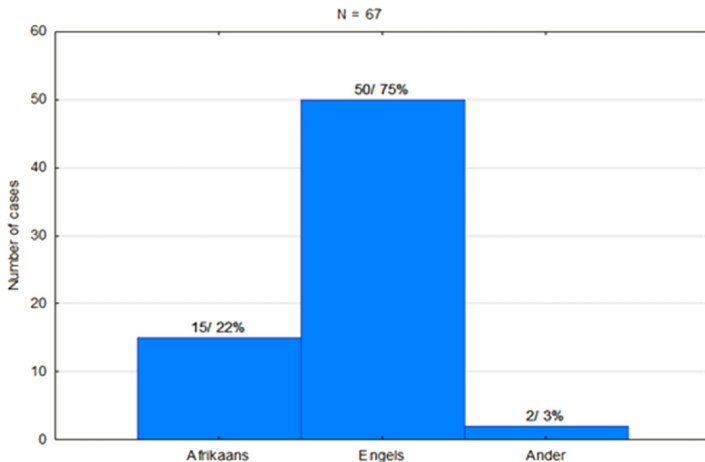
Van al die respondente voel 85% nie minderwaardig as gevolg van hul Afrikaans nie. Die gemiddelde persentasie van respondente wat minderwaardig gevoel het teenoor hul Afrikaans in Gauteng was effens hoër as dié van die Wes-Kaap – sien tabel 1.

Provinsie	Marked cells have counts > 10. Chi-square(df=1)=0.17, p=0.68 Fisher Exact p=0.74		
	Minderwaardigheidsgevoel Nee	Minderwaardigheidsgevoel Ja	Row totals
Gauteng	24	5	29
Row %	82,76%	17,24%	
Wes-Kaap	32	5	37
Row %	86,49%	13,51%	
Totals	56	10	66

Tabel 1: Minderwaardigheidsgevoel oor Afrikaans in die verskillende provinsies

- Die resultate op die vraag waar die respondente moes aandui watter taal die moeder- of huistaal van hul nageslag is:

Provinsie	Marked cells have counts > 10. Chi-square(df=2)=3.37, p=0.19 Fisher Exact(r x c) p=0.37			Row totals
	Kind moedertaal Afrikaans	Kind moedertaal Engels	Kind moedertaal Ander	
Gauteng	6	21	2	29
Row %	20,69%	72,41%	6,90%	
Wes-Kaap	8	29	0	37
Row %	21,62%	78,38%	0,00%	
Totals	14	50	2	66

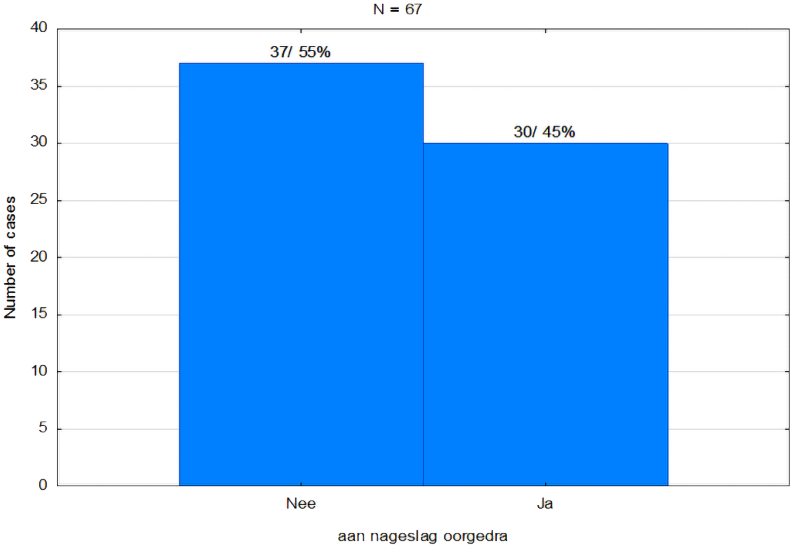
Grafiek 3: Moeder- of huistaal van die nageslag van die respondente

Die meerderheid van alle respondente, naamlik 50 (75%), het aangedui dat Engels die moeder- of huistaal van hul kinders is, 14 (22%) het Afrikaans as moeder- of huistaal aangedui, en 2 (3%) respondente het 'n ander taal aangedui. Uit die data blyk dit dat Engels voorkeur bo Afrikaans kry wanneer dit by taaloordrag kom, hoewel Afrikaans die moeder- of huistaal van die respondente self is. Dit suggereer 'n moontlike verskuiwing in taalvoorkeur binne die gesin, met 'n neiging na Engels as 'n voorkeurtal vir die nageslag.

Die aantal respondente, soos in tabel 2 uitgebeeld, wat Engels as moeder- of huistaal van hul kinders aangedui het, was 21 (72,41%) uit

Gauteng teenoor 29 (78,38%) uit die Wes-Kaap. Dit dui op 'n oorweldigende meerderheid van alle respondente se kinders wat Engels as moeder- of huistaal praat, veral in die Wes-Kaap. Resultate dui op 'n klein deel van die respondente se kinders wat Afrikaans as moeder- of huistaal praat. Hierdie resultaat kan dui op 'n neiging na die aanvaarding van Engels as die primêre taal binne die gemeenskappe. 'n Hoër getal respondente vanuit die Wes-Kaap het Engels as moeder- of huistaal van hul kinders aangedui, teenoor dié van Gauteng. Dit kan verband hou met die verskille in kulturele en sosio-ekonomiese faktore tussen die twee provinsies. Verdere navorsing kan help om hierdie verskille beter te verstaan en die impak daarvan te bepaal.

4. Hier volg die resultate op die vraag of Afrikaans as moeder- of huistaal aan die nageslag van die respondente oorgedra is:

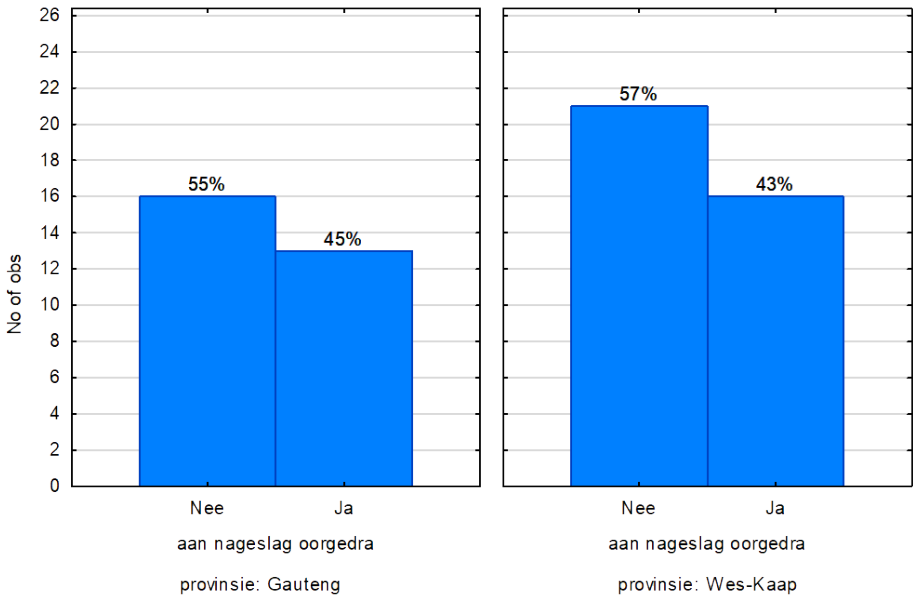
Grafiek 4: Afrikaans as moeder- of huistaal oorgedra aan die nageslag van die respondente

Die totale aantal respondente wat “Nee” geantwoord het, is 37 (55%) en 30 (45%) het “Ja” geantwoord – dus is daar 'n meerderheid wat nie Afrikaans as moeder- of huistaal aan hul nageslag oorgedra het nie.

In Gauteng het 55% en in die Wes-Kaap het 57% respondente “Nee” geantwoord op die vraag of hulle Afrikaans as huis- of moedertaal aan hul nageslag oorgedra het, soos aangedui in grafiek 5. Dit dui op 'n meerderheid

van die respondente vanuit die Wes-Kaap wat nie Afrikaans as moeder- of huistaal aan hul nageslag oorgedra het nie. Alhoewel daar sekere verskille kan wees tussen Gauteng en die Wes-Kaap, blyk dit dat die grootste persentasie in albei provinsies nie Afrikaans as moeder- of huistaal aan hul nageslag oorgedra het nie en dat daar nie 'n sterk verskil tussen die twee provinsies waargeneem word nie.

Categorized Histogram: provinsie x aan nageslag oorgedra
 Chi-square(df=1)=0.02, p=0.90 Fisher Exact p=1.00

Grafiek 5: Oordrag van Afrikaans moeder- of huistaal aan die nageslag in die verskillende provinsies

8.2. Resultate: Oop vrae

1. Hier volg 'n aantal antwoorde [ligweg geredigeer] van respondente op die vraag oor watter faktore hulle beïnvloed het om 'n bepaalde taal met hulle kinders te praat:

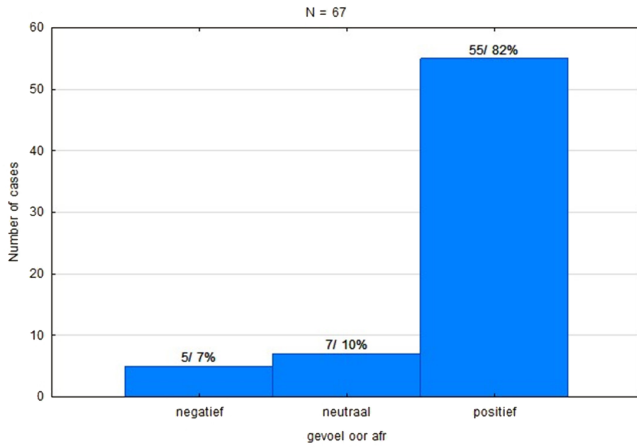
1.1. Daar is nie 'n toekoms vir Afrikaans nie.

1.2. Niks nie. Dit is my moedertaal.

1.8. Afrikaans is my moedertaal – wou in my moedertaal met my kinders kommunikeer.

- 1.10. *Die moontlike voordele wat dit vir verdere artikel [sic] in 'n veranderende Suid-Afrika vir my kinders teweeg gebring het. Engels as leertaal sou ook my kinders toegang gee tot die res van die wêreld om na skool te gaan studeer. Engels as spreektaal het daartoe gelei dat hulle met alle rasse sou kan kommunikeer in 'n veranderende wêreld, dus was Engels 'n spesifieke keuse vir bogenoemde redes.*
- 1.17. *Persepsies oor Afrikaans se nut op die ekonomiese, politieke, opvoedkundige en sosio-maatskaplike terreine van die nuwe demokratiese orde wat in 1994 beslag gekry het en in die res van die wêreld.*
- 1.18. *Internasionaal te werk, voertaal op universiteit en sakewêreld hoofsaak Engels.*
- 1.23. *Beroepsgeleenthede, vriendekring, wyer kulturele ervarings, internasionalisering.*
- 1.32. *Ek was 'n kind wat 1976 beleef het. Die pre-1994-regering het almal gedwing om Afrikaans te leer... en dit het my negatiewe [sic] teenoor die taal gelaat.*
- 1.39. *Die uitgangspunt was dat die kinders beter beroepsgeleenthede en blootstelling sal hê as toekomstige burgers.*
- 1.52. *In my gemeenskap (Pretoria), sou die meerderheid van middelklas bruin paartjies/gesinne – alhoewel hulle in Afrikaans met mekaar kommunikeer – in die meeste gevalle in Engels met hulle kinders kommunikeer en ook na Engelstalige skole stuur. Dit is om die kinders die geleentheid te bied om op 'n universele manier met alle bevolkings in Suid-Afrika, maar ook wêreldwyd, te kommunikeer, te debatteer en interaksie te hê.*
- 1.56. *Ek het Afrikaans met kinders gepraat om die taal se voortbestaan te verseker.*
2. *Op die vraag of hulle negatief of positief oor Afrikaans voel, en waarom, het die resultate soos volg daaruit gesien (grafiek 6):*

Van die respondente het 55 (82%) aangedui dat hulle positiewe gevoelens teenoor Afrikaans het, 5 (7%) voel negatief, en 7 (10%) staan neutraal teenoor Afrikaans. Alhoewel die meerderheid respondente positief oor Afrikaans voel, is dit belangrik om te let dat daar 'n klein, maar merkbare, aantal respondente is wat negatief oor die taal voel.

Grafiek 6: Resultate: Positiewe of negatiewe gevoelens oor Afrikaans

In beide Gauteng en die Wes-Kaap was respondente se antwoorde dieselfde – sien tabel 3. Daar blyk ’n konsensus te wees dat Engels meer geleenthede bied en dat die taal hulle kinders toegang gee om internasionaal te kan reis en werk. In albei provinsies is die positiewe gevoel teenoor Afrikaans aansienlik hoër as die negatiewe gevoelens, soos gesien word in grafiek 6. In Gauteng het 1 respondent negatiewe gevoelens teenoor Afrikaans aangedui en 4 in die Wes-Kaap. Die meerderheid negatiewe gevoelens van die respondente spruit uit die apartheidsverlede waar die Afrikaanse taal gebruik was om teen mense te diskrimineer en hulle te vervreem.

Provinsie	Marked cells have counts > 10. Chi-square(df=2)=1.77, p=0.41 Fisher Exact(r x c) p=0.45			Row totals
	Gevoel oor Afr Negatief	Gevoel oor Afr Neutraal	Gevoel oor Afr Positief	
Gauteng	1	4	24	29
Row %	3,45%	13,79%	82,76%	
Wes-Kaap	4	3	30	37
Row %	10,81%	8,11%	81,08%	
Totals	5	7	54	66

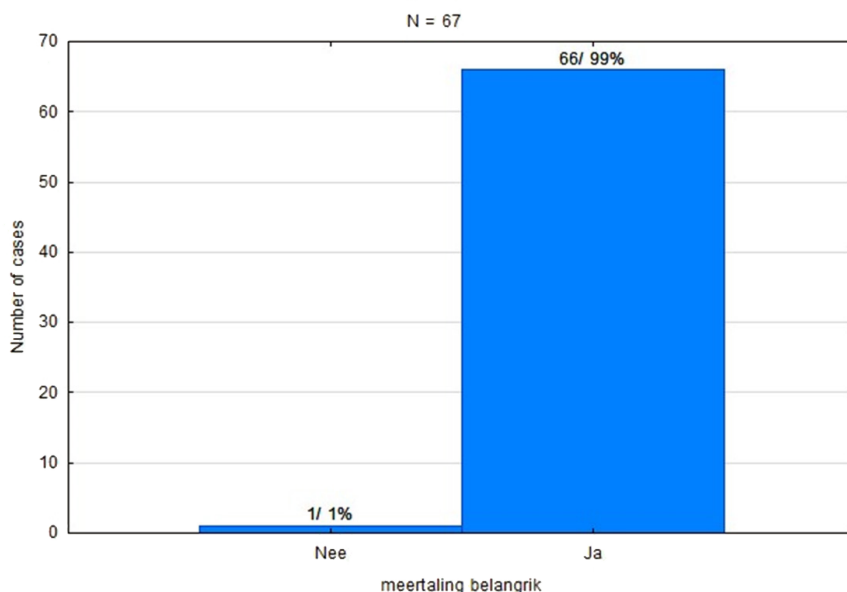
Tabel 3: Resultate: Positiewe of negatiewe gevoelens oor Afrikaans vir die twee provinsies

Hier volg van die antwoorde wat die respondente verskaf het [ligweg geredigeer]:

- 1.1. *Negatief – die taal word steeds gebruik om mense te verdeel.*
- 1.5. *Ek voel positief oor Afrikaans. Ek praat in winkels, restaurante, en met die publiek Afrikaans. Hulle is verbaas dan slaan hulle oor na Afrikaans, so leer ons hulle om die taal verder uit te brei.*
- 1.10. *Positief – Al hoe meer mense beseft dat Afrikaans nie meer die taal van die “Onderdrukker” is nie. Bruin mense kan uiteindelik ook Afrikaans eien as hulle herkoms, en nie net ’n taal wat op hulle afgedwing is tydens die Apartheidsjare nie. Baie meer bruin mense moet egter nog leer oor hul eie geskiedenis van Afrikaans en dit verwelkom in hulle midde.*
- 1.11. *Negatief. Sekere “Afrikaner”-organisasies gebruik dit om gemeenskappe op grond van etnisiteit onderling te verdeel en integrasie te ondermyn.*
- 1.13. *Positief, die taal is vir ons belangrik, dis ons moedertaal. Ons is lief vir die taal en dus positief. Daar is egter negatiewe aspekte wat dalk die taal se bestaan impakteer en meer moet gedoen word om die taal te bevorder.*
- 1.14. *My gevoel tot Afrikaans is ambivalent. By dae voel ek positief, en op sekere dae voel ek negatief. Ek voel positief in ’n sin dat Afrikaans my moedertaal is, en dat dit die taal is waarin ek liefde, vriendskap en aanvaarding gevind het in my gemeenskap. Afrikaans sal altyd die lyn tussen my verlede en waar ek myself tans bevind, bind. En hoewel Afrikaans my altyd aansluiting en insluiting in my gemeenskap laat vind; het die groter oorheersende ontkenning sosiaal en polities my negatief gelaat. Ek het ervaar hoe Afrikaans bruin Afrikaanses vervreem van goeie werksgeleenthede, en ook so ook ekonomies marginaliseer.*
- 1.19. *Positief, maar ek kry wel skaam vir van die taalvegters wat die openbare beeld van die taal ontsettend baie skade aandoen.*
- 1.20. *Positief en negatief want geen taal is neutraal nie – selfs Engels het koloniale geskiedenis.*
- 1.21. *Ek voel positief oor Afrikaans. Die ouer geslag praat nog Afrikaans.*
- 1.33. *Ek voel negatief omdat diegene wat voorheen die bevoorregtes was, nog steeds so teenoor ander mense optree en voel. Dit*

maak my kwaad, dan wil ek glad nie Afrikaans praat nie. Die meerderwaardigheid laat 'n slegte smaak in my mond.

3. Op die vraag of dit belangrik is om meertalig te wees in Suid-Afrika, het die respondente soos volg geantwoord: Uit die 67 respondente het 66 respondente (99%) gevoel dat meertaligheid belangrik is in Suid-Afrika en 1 (1%) het aangedui dat meertaligheid nie belangrik is nie. Die algehele gemiddelde resultate dui aan dat respondente die positiefste oortuigings ten opsigte van meertaligheid het.

Grafiek 7: Respondente se gevoel oor meertaligheid

8.3. Resultate: Geslote vrae

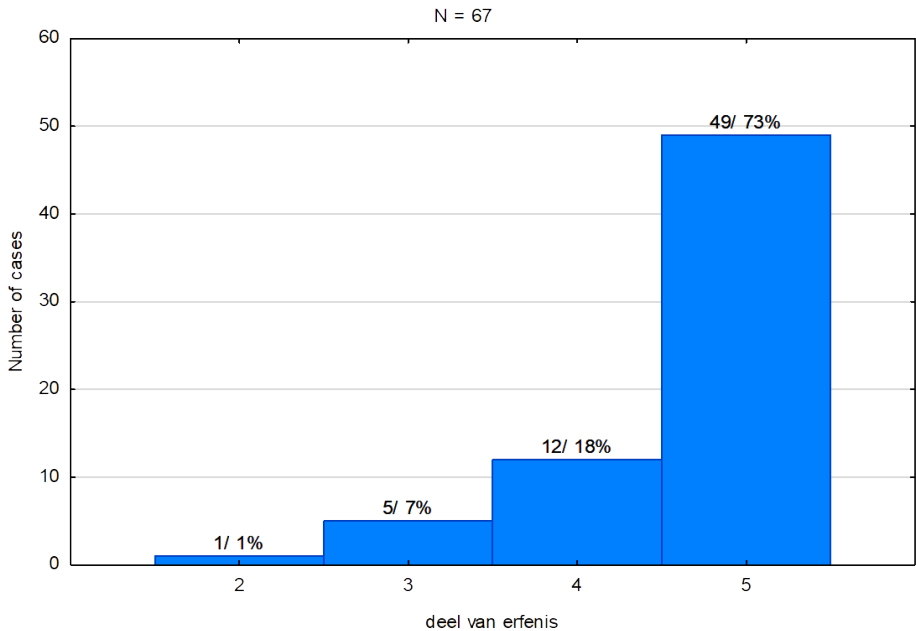
Die vyf graderingsmoontlikhede wat vir die volgende 7 stellings voorsien is, is die volgende:

Op 'n skaal van een tot vyf, dui die mate aan waarin jy met elke stelling saamstem [1. beteken dat jy glad nie saamstem nie en 5. beteken dat jy heeltemal saamstem].

- 1) stem sterk nie saam nie
- 3) neutraal
- 5) stem sterk saam

- 2) stem deels saam
- 4) stem saam

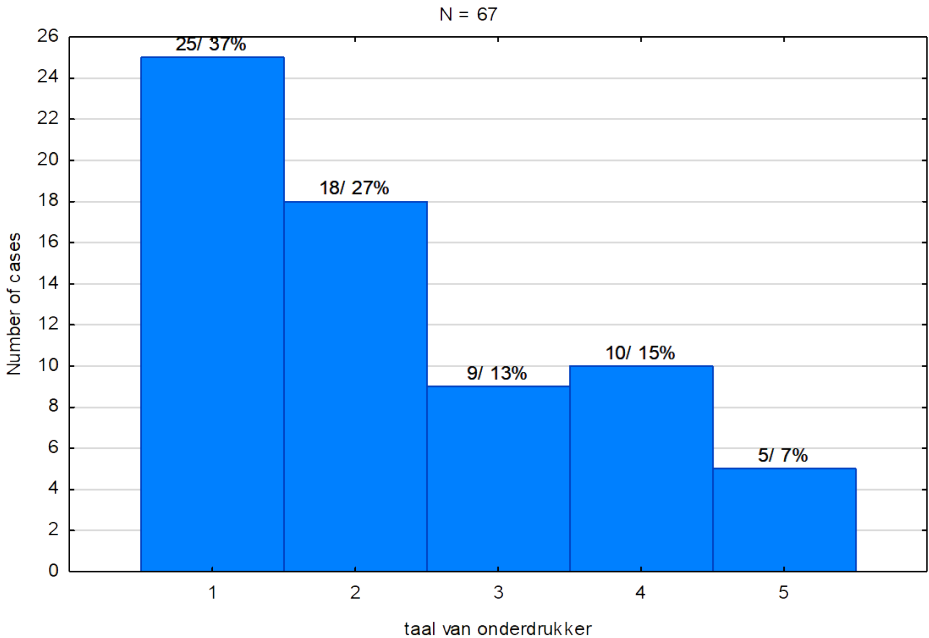
1. Die volgende resultate dui die gevoel aan van respondente op die stelling dat Afrikaans deel is van hul wortels, erfenis en kultuur.

Grafiek 8: Afrikaans is deel van jou wortels, erfenis en kultuur

49 van alle respondente (73%) het aangedui dat hulle sterk met die stelling saamstem. 12 (18%) van die respondente het net saamgestem, 5 (7%) voel neutraal teenoor die stelling, en 1 (1%) stem deels saam met die stelling. Geeneen van die respondente het glad nie saamgestem nie. Die algehele hoogste gemiddelde telling weerspieël die oortuiging dat die respondente Afrikaans as deel van hul wortels, erfenis en kultuur ervaar en dat hulle met Afrikaans identifiseer, volgens die resultate in grafiek 8.

2. Die respondente het soos volg gereageer op die stelling dat Afrikaans die taal van die “Afrikaner” is en dus steeds as die taal van die onderdrukker beskou word:

Grafiek 9: Afrikaans is die taal van die onderdrukker

Slegs 5 van die respondente (7%) het aangedui dat hulle sterk met die stelling saamstem, 10 (15%) van die respondente het saamgestem, 9 (13%) voel neutraal teenoor die stelling, 18 (27%) stem deels saam met die stelling, en 25 respondente (37%) stem glad nie saam nie.

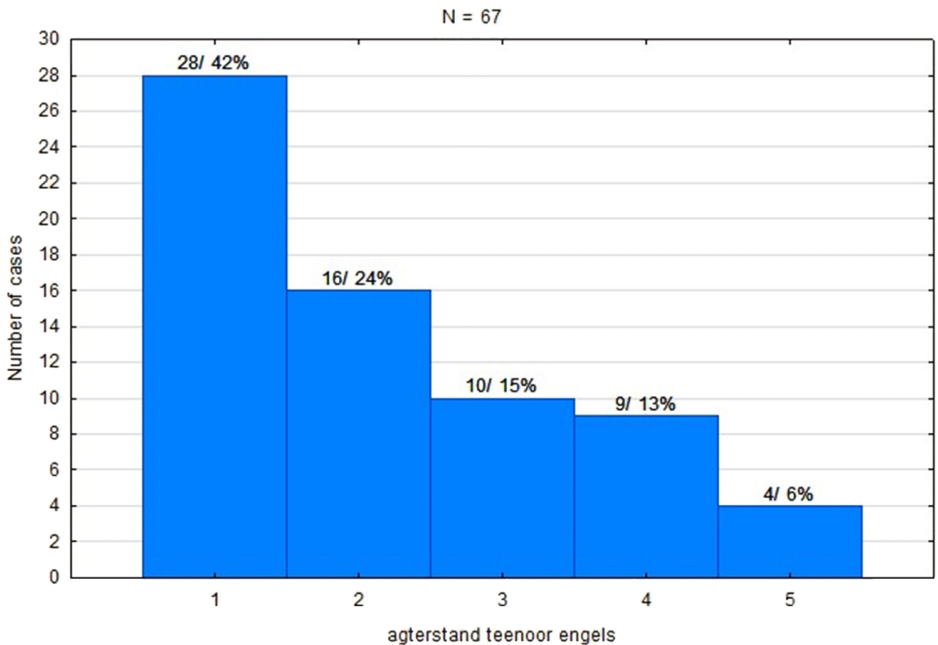
Effect	Descriptive Statistics (Spreadsheet in Untitled form (Responses))			
	Level of Factor	N	Taal van onderdrukker. Mean.	Taal van onderdrukker. Std. Dev.
Total		66	2,24	1,28
provinsie	Gauteng	29	2,21	1,32
provinsie	Wes-Kaap	37	2,27	1,26

Tabel 4: Afrikaans is die taal van die onderdrukker in die twee provinsies

In die Gautengprovinsie, wat uit 29 respondente bestaan, is die gemiddelde persepsie dat Afrikaans die taal van die onderdrukker is 2,21, met 'n

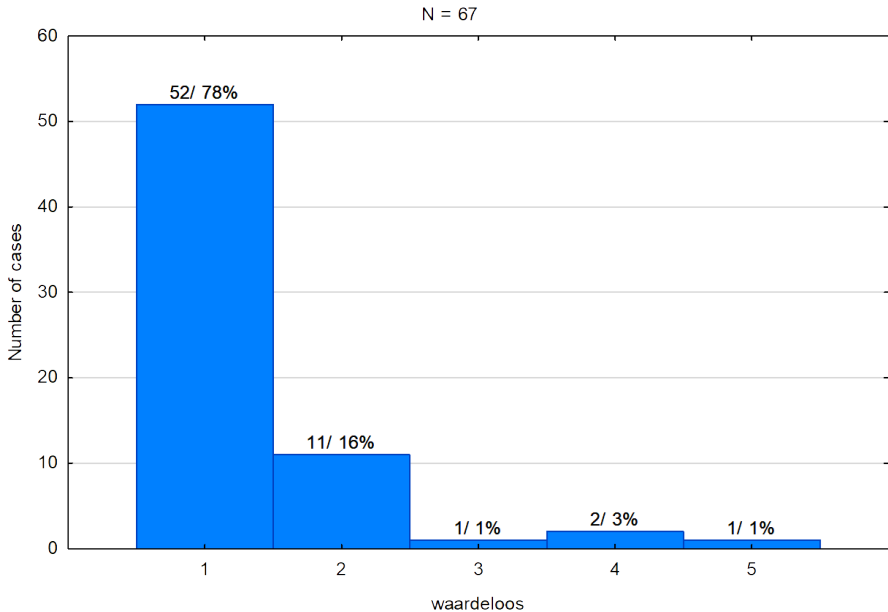
standaardafwyking van 1,32. Dit dui op 'n effens laer gemiddelde persepsie in vergelyking met die algehele gemiddelde.

- Op die stelling dat kinders wat in hulle moeder- of huistaal (Afrikaans) skoolgaan, 'n agterstand teenoor hulle Engelse eweknieë het, het die respondente se antwoorde soos volg daaruit gesien:

Grafiek 10: Afrikaans het 'n agterstand teenoor Engels

- Op die stelling dat Afrikaans as moeder- of huistaal waardeloos is, het die respondente soos volg reageer:

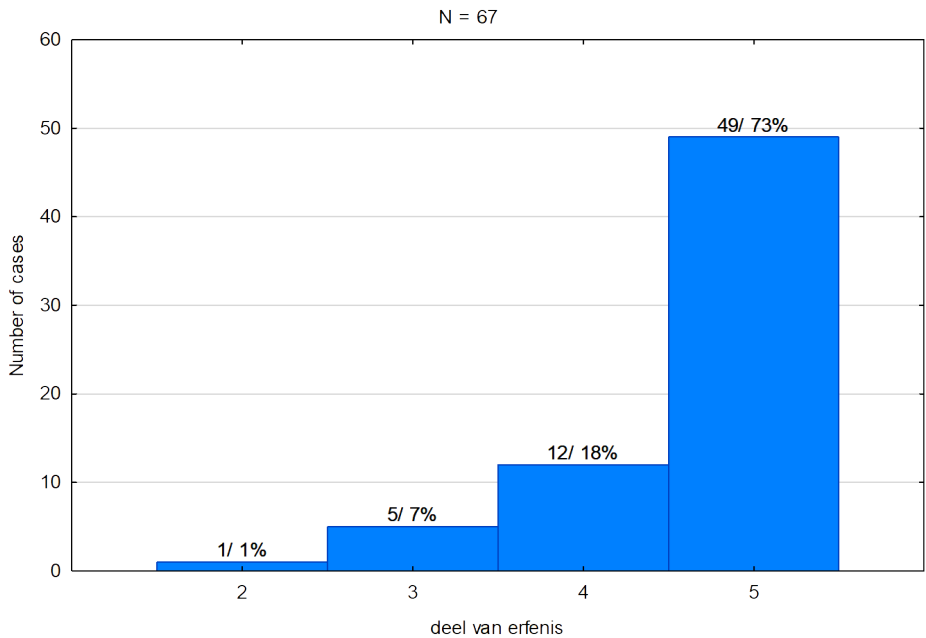
Grafiek 11: Afrikaans is waardeloos

Slegs 1 respondent het sterk met die stelling saamgestem, 2 (3%) van die respondente het saamgestem, 1 voel neutraal teenoor die stelling, 11 (16%) stem deels saam met die stelling, en 52 respondente (78%) stem glad nie saam nie.

5. Afrikaans is my erfenistaal en daarom het ek stories, geregte en gebruike uniek aan my voorgeslagte, aan my kinders oorgedra. Stelling 1 reflekteer op die identiteit van die respondente, naamlik *Afrikaans is deel van my wortels, erfenis en kultuur. Dit is MY taal.*

Daar is 49 (73%) respondente wat aangedui het dat hulle **sterk** met die stelling saamstem; hulle identifiseer met die taal. Verder stem 12 (18%) respondente saam, 5 (7%) voel neutraal teenoor die stelling, 1 (1%) stem deels saam met die stelling, en geen respondente het glad nie saamgestem nie.

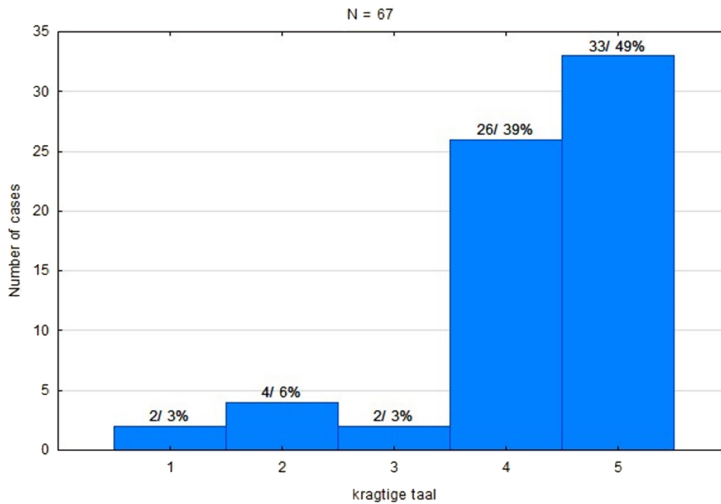
Die algehele hoogste gemiddelde telling weerspieël die oortuiging dat die respondente Afrikaans as deel van hul wortels, erfenis en kultuur ervaar en dat hulle met Afrikaans identifiseer.

Grafiek 12: Afrikaans is deel van my erfenis

Descriptive Statistics (Spreadsheet in Untitled form (Responses))				
Effect	Level of Factor	N	Deel van Erfenis Mean.	Deel van Erfenis Std. Dev.
Total		66	4,62	0,7
provinsie	Gauteng	29	4,41	0,91
provinsie	Wes-Kaap	37	4,78	0,42

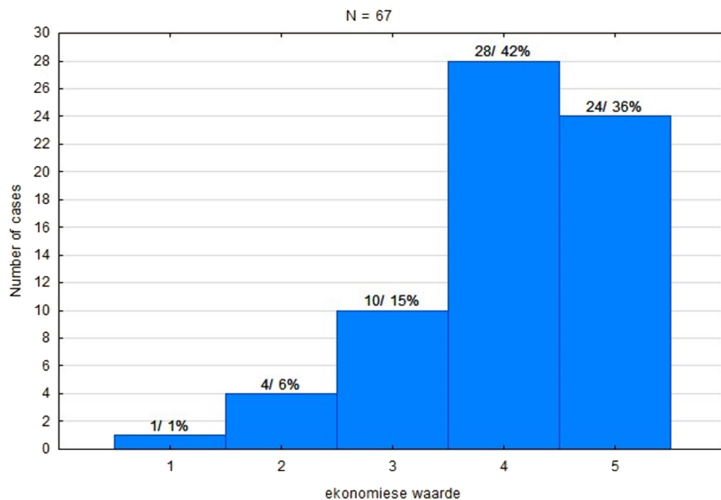
6. Resultate van die stelling: Afrikaans is 'n kragtige taal met baie moontlikhede

Grafiek 13: Afrikaans is 'n kragtige taal met baie moontlikhede

Van alle respondente het 33 (49%) aangedui dat hulle sterk met die stelling saamstem, 26 (39%) stem saam, 2 (3%) voel neutraal teenoor die stelling, 4 (6%) stem deels saam met die stelling, en 2 respondente (3%) stem glad nie saam nie.

- Die finale stelling: Afrikaans het ekonomiese waarde en dit bied baie werksgeleenthede.

Die suggestie hier aan Grafiek 14: Afrikaans het ekonomiese waarde en bied werksgeleenthede

Op die laaste stelling het 24 respondente (36%) aangedui dat hulle sterk daarmee saamstem, 28 (42%) van die respondente het saamgestem, 10 (15%) voel neutraal teenoor die stelling, 4 (6%) stem deels saam met die stelling en 1 respondent (1%) het glad nie saamgestem nie.

9. Resultate en bespreking

Die bevindings word in die volgende volgorde aangebied en bespreek: Eerstens word die stellings bespreek wat 'n Ja- of Nee-antwoord vereis. Daarna word respondente se antwoorde op die “oop” vrae bespreek en laastens die resultate op die stellings oor erfenis en identiteit om die verhouding te bepaal tussen die Afrikaanse taal, die respondente en die oordrag daarvan aan hul kinders. Die resultate van hierdie drie afdelings, soos dit op die houdings ten opsigte van Afrikaans betrekking het, word dan saam bespreek.

Die resultate dui daarop dat die respondente se moeder- of huistaal hoofsaaklik Afrikaans is, met 91% wat bevestigend geantwoord het op die vraag of Afrikaans hul moeder- of huistaal is. Daarenteen is die respondente wat nie Afrikaans as moeder- of huistaal gebruik nie slegs 9%.

Die gemiddelde persentasie respondente wat minderwaardig voel oor hul Afrikaans, was in Gauteng effens hoër as dié in die Wes-Kaap, hoewel meer respondente uit die Wes-Kaap aan die peiling deelgeneem het. 86,49% van die respondente het aangedui dat hulle nie minderwaardig voel oor hul Afrikaans nie. Dit dui daarop dat die meerderheid van die respondente in beide provinsies nie minderwaardig voel oor hul Afrikaans nie.

Die bogenoemde resultate toon dat die meerderheid respondente positief voel oor die Afrikaanse taal.

Van alle respondente het 50 (75%) aangedui dat Engels die moeder- of huistaal van hul kinders is, met 72,41% respondente uit Gauteng en 78,38% uit die Wes-Kaap. Dit dui op 'n oorweldigende meerderheid kinders met Engels as huistaal, veral in die Wes-Kaap, teenoor 'n kleiner maar betekenisvolle aantal kinders met Afrikaans as moeder- of huistaal. Hierdie resultate dui moontlik op 'n tendens om Engels as die primêre taal vir onderwys en kommunikasie binne hierdie gemeenskappe te aanvaar.

Die totale aantal respondente wat “Nee” geantwoord het op die vraag of Afrikaans as huis- of moedertaal aan hul nageslag oorgedra het, is 37 (55%), terwyl 30 (45%) “Ja” geantwoord het. Dit wys dat die meerderheid van die respondente in die Wes-Kaap sowel as in Gauteng, ook nie Afrikaans as moeder- of huistaal aan hul nageslag oorgedra het nie. Dit toon dus moontlik

'n neiging weg van die oordrag van die Afrikaanse taal aan die volgende generasie. Met 75% van die kinders van die respondente wat Engels as moeder- of huistaal het, en slegs 22% wat Afrikaanssprekend is, is dit duidelik dat Engels die dominante taal is.

Die bevindinge kan dui op 'n algemene tendens van taalverskuiwing weg van Afrikaans as moeder- of huistaal binne hierdie spesifieke gemeenskappe. Die moontlike afname in die oordrag van Afrikaans aan die volgende generasie, kan negatiewe gevolge hê vir die volhoubare gebruik en voortbestaan van Afrikaans as 'n moeder- of huistaal in hierdie gesinne.

In Gauteng het 55% van die respondente en in die Wes-Kaap 57% van die respondente aangedui dat hulle nie Afrikaans as moeder- of huistaal aan hul nageslag oorgedra het nie. In beide provinsies was die redes soortgelyk. Die meerderheid respondente het Engels as die aanvaarbaarste taal vir die toekoms van hul kinders beskou. Die data toon dat alhoewel die meerderheid respondente (82%) positiewe gevoelens oor Afrikaans het, hulle nie die taal as moeder- of huistaal aan hul kinders oorgedra het nie. Dit dui op 'n skeiding tussen emosionele waardering van die taal en praktiese oorwegings wat die toekoms van hul kinders beïnvloed. Engels word gesien as 'n noodsaaklike taal vir beter geleenthede, wat die beperkte oordrag van Afrikaans verklaar. Hierdie bevindings sluit aan by Anthonissen (2009) dat hoewel die ouer geslag moontlik met Afrikaans as hul moeder- of huistaal identifiseer, hulle tog verkies om dit nie aan hul kinders oor te dra nie.

Slegs 7% van die respondente het 'n negatiewe gevoel en 10% van die respondente het neutrale gevoelens oor Afrikaans. Dit dui daarop dat daar oorwegend 'n sterk waardering en positiewe houding teenoor die Afrikaanse taal is en slegs 'n klein hoeveelheid is wat negatiewiteit teenoor die taal ervaar.

Op die stelling dat meertaligheid belangrik is, het 99% van die respondente daarmee saamgestem. Tog het hulle in die vraelys aangedui dat hul kinders Engelssprekend is en 55% het aangedui dat hulle geensins die Afrikaanse taal aan hul kinders oorgedra het nie.

Die meerderheid respondente voel dat kinders wat in hulle moeder- of huistaal, Afrikaans, skoolgaan, nie 'n agterstand het nie. 'n Oorgrote meerderheid respondente het ook saamgestem met die stelling dat Afrikaans ekonomiese waarde het en dat dit baie werksgeleenthede bied.

Die positiewe gevoelens van die respondente teenoor Afrikaans word verder gesien wanneer 73% van hulle sterk saamgestem het dat Afrikaans deel is van hul wortels, erfenis en kultuur, en hulle dit as "hulle taal" beskou. 'n Verdere 18% het saamgestem met die stelling, wat die totale persentasie respondente wat 'n positiewe verbintenis met Afrikaans het tot 91% verhoog. Slegs 7% van

die respondente is neutraal oor die stelling, en 1% stem deels saam. Niemand het glad nie saamgestem nie.

Die data dui daarop dat die meeste respondente 'n sterk verbintenis met Afrikaans het. Hulle beskou Afrikaans as 'n integrale deel van hul identiteit en erfenis. Alhoewel daar 'n sterk positiewe gevoel oor Afrikaans is, is dit belangrik om te let dat hierdie gevoelens nie altyd ooreenstem met die oordrag van die taal aan hul nageslag nie, soos vroeër geanaliseer.

Die meerderheid van die respondente (88%) stem sterk saam dat Afrikaans 'n kragtige taal is met baie moontlikhede. Dit dui op 'n diepgaande erkenning van die taal se sterkte en waarde.

10. Gevolgtrekkings

Die meerderheid van die respondente het 'n sterk positiewe verbintenis met Afrikaans en beskou dit as 'n belangrike deel van hul wortels, erfenis en kultuur. Hierdie positiewe gevoelens lei nie noodwendig tot die oordrag van Afrikaans aan hul kinders nie, maar dui op 'n kulturele waardering vir die taal.

Die resultate toon 'n oorweldigende verwerping van die stelling dat Afrikaans as moeder- of huistaal waardeloos is, met 78% respondente wat glad nie saamstem nie. Die meerderheid van die respondente het egter steeds nie die taal as moeder- of huistaal aan hul kinders oorgedra of hul kinders in Afrikaans laat onderrig ontvang nie. Dié teenstrydigheid dui op 'n skeiding tussen konseptuele waardering, wat deur data ondersteun word, en praktiese toepassing. Die sterk waardering vir Afrikaans as moeder- of huistaal is duidelik teenstrydig met die feit dat die taal nie aan die volgende generasie oorgedra word nie. Hoewel dit verskeie implikasies vir die volgende generasie se assosiasie met die taal het, kan dit egter verklaar word deur praktiese oorwegings, soos in antwoorde verskaf deur respondente.

Die meeste respondente beskou Afrikaans sterk as 'n erfenistaal, met 70% wat saamstem of sterk saamstem met die stelling. Hierdie verbintenis met Afrikaans dui op 'n sterk erfenis, ondanks die praktiese uitdagings wat die oordrag van die taal aan toekomstige generasies kan bied. Alhoewel die sterk waardering vir Afrikaans as 'n erfenistaal positief is, is die beperkte oordrag van Afrikaans aan die volgende geslag 'n uitdaging. Sonder voldoende blootstelling en onderrig kan die volgende generasie sukkel om met die taal te assosieer en die rykdom van hul kulturele erfenis ten volle te ervaar.

Respondente mag dalk Afrikaans as 'n kragtige taal en belangrike deel van hul kulturele identiteit beskou, maar nie noodwendig as 'n praktiese identiteitsmerker vir hul kinders nie. Dit is gesien in die data wat 'n

oorweldigende positiewe erkenning van Afrikaans as 'n kragtige taal onder die respondente toon, met 88% wat saamstem of sterk saamstem met die stelling. Dit dui daarop dat Afrikaans steeds deel kan wees van die kulturele identiteit van mense, maar hierdie verbintenis kan dalk oppervlakkig wees as dit nie ondersteun word deur aktiewe taalgebruik nie.

Die huidige teenstrydigheid in die waardering van Afrikaans en die beperkte oordrag aan die volgende generasie het verskeie potensieële implikasies vir die toekoms van die taal. Afrikaans word steeds beskou as 'n belangrike identiteitsmerker, maar die praktiese toepassing daarvan in die alledaagse lewe en onderwys is beperk. Praktiese oorwegings soos die voordele van Engels in 'n globale konteks lei tot 'n voorkeur vir Engels, wat 'n verskuiwing van taalgebruik teweegbring. Die gebruik van Afrikaans sal moontlik afneem oor tyd, met minder mense wat die taal as hul eerste taal beskou of dit vlot gebruik.

Daar is tekortkominge in hierdie navorsing – dit is nie moontlik om vaste gevolgtrekkings uit slegs een opname te maak nie en dit sal nodig wees om opvolgonderhoude met respondente te voer. Die hoofgevolgtrekking, op grond van die statistieke en analyses in hierdie artikel, is dat daar 'n definitiewe taalverskuiwing plaasgevind het. Die voorkeur vir Engels as medium van onderrig en vir internasionale geleenthede dui daarop dat baie ouers Engels bo Afrikaans verkies, ten spyte van hul waardering vir Afrikaans. Alhoewel respondente Afrikaans as 'n kragtige taal beskou en sterk daarmee identifiseer, dra hulle dit nie altyd oor aan hul kinders nie. Dit dui op 'n verskuiwing in die praktyk van taalgebruik binne gesinne. Die teenstrydigheid in waardering en praktiese oordrag wys dat daar 'n bewuste keuse gemaak word om Engels bo Afrikaans te gebruik in die alledaagse lewe en onderrig van hul kinders. Met die afname in die gebruik van Afrikaans kan unieke kulturele aspekte wat aan die taal verbonde is, verlore gaan. Jonger generasies kan sukkel om 'n sterk Afrikaanse identiteit te ontwikkel as die taal nie aktief in hul daaglikse lewe gebruik word nie. Dit kan negatiewe gevolge hê vir die volhoubare gebruik en voortbestaan van Afrikaans as 'n moeder- of huistaal in hierdie spesifieke gemeenskap. Die afname in die oordrag van Afrikaans kan ook lei tot 'n verminderde aantal moeder- of huistaalsprekers in toekomstige generasies, wat die bewaring van die taal kan beïnvloed.

'n Artikel deur Posel en Zeller (2015) handel oor taalverskuiwing en 'n toenemende neiging na tweetaligheid in Suid-Afrika, wat gebaseer is op sensusdata van 1996, 2001 en 2011. Hulle bevind dat die sensusopname die mense se voorkeure na tweetaligheid uitlig, en nie noodwendig taalverskuiwing tot gevolg gehad het nie. My navorsing se resultate is egter in teenstelling

met die genoemde bevinding van Posel en Zeller (2015), aangesien die artikel 'n duidelike taalverskuiwing vanaf Afrikaans na Engels in die bruin middelklasgemeenskap aandui. Soos kenmerkend van taalverskuiwing, en soos genoem, gebruik hul nageslag eerder Engels in hul daaglikse lewe, aangesien Afrikaans nie konsekwent aan hul nageslag oorgedra is nie.

As al die resultate en bevindings in ag geneem word, word twee spesifieke tendense deur hierdie artikel onthul. Eerstens wys die resultate dat die respondente Afrikaans as 'n belangrike deel van hul eie kulturele identiteit beskou en waarde aan die taal heg, maar nie noodwendig as 'n praktiese identiteitsmerker vir hul kinders nie. Tweedens toon die resultate ook die teenstrydigheid, soos reeds genoem in die inleiding tot hierdie artikel, in 'n oorwegend positiewe houding van die respondente teenoor Afrikaans en die werklike gebrek aan oordrag van die taal aan hul nageslag.

Slegs 3 van die 67 respondente het geantwoord dat hulle Afrikaans aan hul kinders oorgedra het om hul "erfenis" of die Afrikaanse taal te bewaar. Die woord 'erfenis' het drie keer voorgekom wat bevestig dat die behoud van kulturele en taalerfenis nie 'n hoë prioriteit is vir die meerderheid deelnemers aan hierdie steekproef nie.

Ander respondente se antwoorde het ingesluit:

- *Daar is nie 'n toekoms vir Afrikaans nie. Tydens die 90's was daar 'n sterk oorgang na Engels. Engels was ook meer algemeen, om multikulturele en ook veeltaligheid in mindergegoede gebiede op gelyke vlak te bring om 'n beter kans op vooruitgang nasionaal te hê.*
- *Sekere "Afrikaner"-organisasies gebruik dit om gemeenskappe op grond van etnisiteit onderling te verdeel en integrasie te ondermyn.*
- *My gevoel tot Afrikaans is ambivalent. By dae voel ek positief, en op sekere dae voel ek negatief.*
- *Ek voel negatief omdat diegene wat voorheen die bevoorregtes was nog steeds so teenoor ander mense optree en voel. Dit maak my kwaad. Dan wil ek glad nie Afrikaans praat nie. Die meerderwaardigheid laat 'n slegte smaak in my mond.*
- *Ek wil nie met Afrikaans of die Afrikaners geassosieer word nie.*

Afrikaans is dus aan die kwyn in dié groep. Dit is egter te vroeg om van 'n algehele taalverskuiwing te praat, waartydens die hele gemeenskap van identiteit wil verander. Daar is ook 'n beduidende poging van 'n kleiner groep bruin Afrikaanssprekendes om veeltaligheid te bevorder en om die diversiteit van tale en kulture in Suid-Afrika te erken en te respekteer.

Ten opsigte van die twee navorsingsvrae wat die artikel rig, bespreek en analiseer ek ten slotte die artikelresultate.

1. Is daar definitiewe faktore wat 'n rol speel in die taalverskuiwing weg van Afrikaans in die bruin middelklasgemeenskap?

Ja, die resultate van die artikel dui op verskeie faktore wat tot die taalverskuiwing weg van Afrikaans in die bruin middelklasgemeenskap bydra. Die feit dat slegs 3 van die 67 respondente genoem het dat hulle Afrikaans aan hul kinders oorgedra het om hul erfenis te bewaar, dui daarop dat taalbehoud nie 'n hoë prioriteit is vir die meerderheid van die respondente nie. Volgens Hong et al. (2001: 281) kan taalkeuse weerspieël hoe individue hul groepsidentiteit sien. Die oorskakeling na 'n ander taal, soos Engels, kan dui op 'n veranderende of nuwe identiteit wat meer in lyn is met globale of ekonomiese oorwegings. Engels word beskou as 'n meer praktiese taal, gegewe die groter ekonomiese en opvoedkundige geleenthede wat dit bied en dit is 'n belangrike faktor in die besluite van ouers in die bruin middelklasgemeenskap.

2. Watter implikasies hou taalverskuiwing in vir Afrikaans as 'n identiteitsmerker vir die bruin middelklasgemeenskap?

Dit dui op 'n breër tendens van taalverskuiwing wat nie noodwendig gedryf word deur 'n bewuste poging om taalerfenis te bewaar nie. Die artikel onthul ook dat praktiese oorwegings, soos beter ekonomiese en onderwys- en opleidingsgeleenthede, 'n belangrike rol speel in die besluit om Engels eerder as Afrikaans aan hul kinders oor te dra. Dit beklemtoon die pragmatiese benadering van ouers in die bruin Afrikaanse middelklasgemeenskap wat hul kinders se toekomsprioriteite bo kulturele behoud stel. Die enkele gebruike van die woord "erfenis" in die respondente se antwoorde dui op 'n afname in kulturele bewustheid of die waarde wat aan die behoud van kulturele erfenis geheg word. Dit impliseer ook dat die behoud van die taal nie as 'n bron van trots of belangrikheid gesien word nie.

Die navorsing wat uit hierdie artikel voortspruit, sluit aan by hipotese 2 in die inleiding, wat daarop neerkom dat daar geen definitiewe verband tussen taal en identiteit is nie en ook met die siening van Hong et al. (2001) wat sê dat taalvoorkeure 'n manier is waarop sprekers hul identifisering van 'n groep

toeken, aanvaar of afwys. Dit verklaar dan ook die afwaartse tendens in persone wat Afrikaans praat (vanaf 14,5% in 1996 tot 10,6% in 2022) volgens Statistiek SA se Algemene Huishoudelike Opname (GHS)-verslag (Maluleke, 2022).

Universiteit Stellenbosch

Bronnelys

- Adhikari, M. 2006. Hope, fear, shame and frustration: Continuity and change in the expression of Coloured Identity in white supremacist South Africa 1910-1994. *Journal of Southern African Studies* 32(3): 467-487.
- Adhikari, M. 2013. *Burdened by Race: Coloured Identities in Southern Africa*. Cape Town: UCT Press.
- Anthonissen, C. 2009. Bilingualism and language shift in Western Cape communities. *Stellenbosch Papers in Linguistics PLUS* 38: 61-76.
- Blignaut, J. en Lesch, H. 2014. 'n Ondersoek na die taalgebruik in *Son* as verteenwoordigend van Kaapse Afrikaans. *Stellenbosch Papers in Linguistics PLUS* 45:19-41.
- Brown, R.L. 2018. In South Africa, a push to reclaim an Afrikaans as diverse as its speakers. *The Christian Science Monitor* 23 Maart. <https://www.csmonitor.com/World/Africa/2018/0323/In-South-Africa-a-push-to-reclaim-an-Afrikaans-as-diverse-as-its-speakers>. (Datum van gebruik: 24 September 2022).
- Castles, S. en Miller, M.J. 1998. *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World*. London: MacMillan Press Ltd.
- David, M.K., Channa, L.A., Manan, S.A. en Dumanig, F.P. 2020. Language shift and ethnic identity: Focus on Malaysian Sindhis. *IARS International Research Journal* 10(1): 1-6.
- Dyers, C. 1997. An investigation into current attitudes towards English at the University of the Western Cape. *Perlinguam Journals* 29-38.
- Dyers, C. 2008. Language shift or maintenance? Factors determining the use of Afrikaans among some township youth in South Africa. *Stellenbosch Papers in Linguistics* 38: 49-72.
- Fortuin, E. 2009. Language shift from Afrikaans to English in "Coloured" families in Port Elizabeth: Three case studies. Ongepubliseerde MA-tesis. Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch.
- Garvin, P.L. en Mathiot, M. 1968. The urbanization of the Guarani language: A problem in language and culture. In: Fishman, J.A. (ed.) *Readings in the Sociology of Language Berlin*, Boston: De Gruyter.

- Grin, F. 2003. *Language Policy Evaluation and the European Charter for Regional Minority Languages*. London: Palgrave Macmillan.
- Hino, H., Leibbrandt, M., Machema, R., Shifa, M. en Soudien, C. 2018. Identity, inequality and social contestation in the Post-Apartheid South Africa. *Saldru Working Paper 233* (1): 1-31.
- Hong, Y., Ip, G., Chiu, C., Morris, M.W. en Menon, T. 2001. Cultural identity and dynamic construction of the self: Collective duties and individual rights in Chinese and American cultures. *Social Cognition* 19(3): 251-268.
- Jordaan, A.M. 2004. Mites rondom Afrikaans. Ongepubliseerde DLitt-tesis. Pretoria: Universiteit van Pretoria.
- Kandler, A. en Steele, J. 2017. Modeling language shift. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America (PNAS)* 114(19): 4851-4853.
- Khan, J.F. 2018. "So, what are you?" Analysing erasure, shame and (mis)-appropriation of Coloured narratives in South Africa through social media. Ongepubliseerde MA-tesis. Johannesburg: Universiteit van die Witwatersrand.
- Le Page, R.B. en Tabouret-Keller, A. 1985. *Acts of Identity: Creole-based Approaches to Language and Ethnicity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MacNeil, R. 2012. *Literature Review: Language Attitudes*. Bartleby Research. <https://www.bartleby.com/essay/Literature-Review-Language-Attitudes-F3CSFJN9JPLL5>. (Datum van gebruik: 12 Januarie 2021).
- Maluleke, R. 2022. General household survey 2022. South Africa: Statistics South Africa. <https://www.statssa.gov.za/publications/P0318/GHS%202022%20Presentation.pdf>. (Datum van gebruik: 12 Januarie 2023).
- Milenkova, V. en St. Peicheva, D. 2017. Middle class and the importance of education. Socio-cultural and political aspects. *Sectio K* 24(1): 57-72.
- Neethling, D. 1998. Language attitudes and identity – Influences on language use among two coloured communities in Kensington-Factreton. Ongepubliseerde MA-tesis. Cape Town: University of Cape Town.
- Ostler, N. 2011. *The last Lingua Franca English until the Return of Babel*. London: Allen Lane.
- Petrus, T. en Isaacs-Martin, W. 2012. The multiple meanings of Coloured identity in South Africa. *Africa Insight* 42(1): 87-102.
- Pfaff-Czarnecka, J. 2011. *From "identity" to "belonging" in social research: Plurality, social boundaries, and the politics of the self*. Working Papers in Development Sociology and Social Anthropology 368. Bielefeld: Bielefeld University.

- Posel, D. en Zeller, J. 2015. Language shift or increased bilingualism in South Africa: Evidence from census data. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 37(4): 357-370.
- Savedra, M.M.G., Rosenberg, P. en Macedo, A. 2021. Language and ethnicity among coloured students in Cape Town. *Gragoatá* 26(54): 380-404.
- Schmidt, V.A. 2008. Discursive institutionalism: The explanatory power of ideas and discourse. *Annual Review of Political Science* 11: 303-326.
- Steyn, J. en Duvenhage, A. 2011. Taalverskuiwing en taalhandhawing in die Afrikaanse gemeenskap: tendense en toekomspektiewe. *LitNet Akademies* 8(3): 196-242.
- Trotter, H. 2020. *Cape Town: A Place between*. South Africa: Penguin Random House.
- University of Groningen. 2023. Multilingual Practices: Tackling Challenges and Creating Opportunities. <https://www.futurelearn.com/courses/multilingual-practices>. (Datum van gebruik: 22 Januarie 2024).
- Vearey, J., Kulsén, A., Saal, E. en Odendaal, G. 2022, April 30. Vele tongvalle, een taal. In: Jakes Gerwel Foundation (ed.), *Suidoosterfees 2022: Jakes Gerwel discussions*. Cape Town: Artscape Theater.

Note

- i. Hierdie artikel is gebaseer op die navorsing vir my magistergraad aan die Universiteit Stellenbosch se Departement Afrikaans en Nederlands
1. Khan (2018: 5) noem die kategorie 'kleurling' het amptelik as 'n rasseklassifikasie ontstaan kragtens die Wet op Bevolkingsregistrasie en rasseklassifikasie van 1950 en is deur die Nasionale Party afgedwing as 'n oorkoepelende kategorie wat ander subhiërargieë insluit. Ek verkies die term 'bruin mense' bo dié van 'kleurling', omdat laasgenoemde so polities gelaai is.
2. Dit is belangrik om daarop te let dat die definisie van die middelklas kan wissel afhange van die konteks, soos die ekonomiese situasie van 'n land, die lewenskoste, sosiale norme en ander faktore. Daarom kan die konsep van die middelklas in verskillende lande en kulture verskillende betekenisse hê.
3. Alhoewel sommige navorsers 'n onderskeid tussen huistaal en moedertaal tref, beskou ek die terme as sinonieme in hierdie studie.
4. Die term 'werkersklas' verwys na 'n sosiale groep binne 'n samelewing wat gewoonlik afhanklik is van betaalde arbeid vir hul lewensonderhoud. Werkersklasmense het gewoonlik 'n laer inkomstevlak en verrig gewoonlik arbeid wat nie hoogs geskoolde kwalifikasies vereis nie. Die werkersklas speel 'n belangrike rol in die ekonomie en samelewing, aangesien hulle die arbeidskrag verskaf wat die ruggraat van baie industrieë en dienste vorm.

5. Dit is iemand se posisie of aansien in verhouding tot die mense rondom hom of haar. Sy/haar maatskaplike posisie of stand. Middelklas-huishoudings het tipies 'n inkomste wat hulle in staat stel om 'n redelike lewenstandaard te handhaaf. Middelklas mense woon dikwels in veilige woonbuurte, het toegang tot goeie skole en gesondheidsorg, en het die vermoë om vir hul kinders se onderwys te betaal. Hulle het ook dikwels 'n mate van finansiële sekuriteit en kan spaargeld of bates hê.
6. Ek het die nodige etiese toestemming van die Universiteit Stellenbosch se Navorsingsetiekkomitee (NEK) ontvang. Ek het verseker dat alle protokolle en prosedures wat in die artikel gebruik is, in ooreenstemming is met die etiese riglyne.
7. Sosiale klas verwys na die onderskeiding gebaseer op ekonomiese en sosiale status. Mense in dieselfde sosiale klas deel tipies 'n soortgelyke vlak van rykdom, opvoedkundige prestasie, werk en inkomste.
8. Dit is statisties ontleed deur die Sentrum vir Statistiese Konsultasie, Departement Statistiek en Aktuariële Wetenskappe aan die Universiteit Stellenbosch.